

Tarptautinė mokytojų ir mokinių konferencija
International conference of teachers and students

**„KOMPETENCIJŲ UGDYMAS:
PATIRTYS IR IŠŠŪKIAI“
"DEVELOPMENT OF COMPETENCIES: EXPERIENCES AND
CHALLENGES"**

**ŠIAULIŲ SPORTO
GIMNAZIJA**

2022-11-14

Šiaulių miesto savivaldybės
Švietimo centras

Tarptautinė mokytojų ir mokinių konferencija

„MOKINIO KOMPETENCIJŲ UGDYMAS: PATIRTYS IR IŠŠŪKIAI“

„Kompetencijos samprata ir reikšmė ugdymo potekstejė“

"The concept and meaning of competence in the context of education"

Pranešimą parengė:
Vitalija Čėsniienė
vyr. etikos mokytoja

ŠIAULIŲ SPORTO
GIMNAZIJA

2022-11-14

Šiaulių miesto savivaldybės
Švietimo centras

3 mokyklos galios (psichologė, SMK dėstytoja, Edukacinio judėjimo ambasadorė I. Srėbaliūtė- Kliminskė)

3 powers of school (psychologist, Social Science College lecturer, educational movement ambassador I. Srėbaliūtė- Kliminskė)

---

1. Galia ugdyti

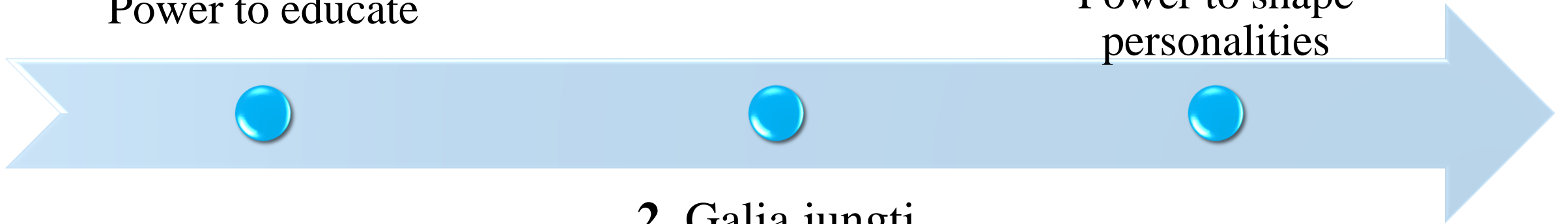
Power to educate

**3. Galia formuoti
asmenybes**

Power to shape
personalities

2. Galia jungti

Power to connect

Kompetencijos sampratos / Concepts of competence

(Šaltinis: sudaryta pranešėjo pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, 2003; R. Laužacką, 2005; L. Kuk, J. Banning, 2009; T. Ya-Ting ir kt., 2009; C. S. Long., W. K. W. Ismails, 2011; V. Beresnevičiūtę ir kt., 2011; Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija „Dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų“, 2018; N. Poderienė, 2021)

Šaltinis	Kompetencijos sąvokos apibrėžtis
Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2003)	Gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma.
R. Laužackas (2005)	Gebėjimas atlikti tam tikrą operaciją ar užduotį realioje ar imituotoje veiklos situacijoje.
L. Kuk, J. Banning, (2009)	Integracinis mokymosi patirties rezultatas, tai įgūdžiai, gebėjimai, žinios, „suformuoti ryšuliai“, kurie sąveikauja atsižvelgiant į užduotis.
T. Ya-Ting et al. (2009)	Žinių ir įgūdžių sritis, kuri yra būtina sėkmės, ypač darbo ar užimtumo, situacijai.
C. S. Long., W. K. W. Ismails (2011)	Su darbu susijusios asmeninės savybės, žinios, įgūdžiai ir vertybės, kuriuos asmenys gali pasitelkti atliekant darbą.
V. Beresnevičiūtė ir kt. (2011)	Gebėjimų bei gabumų naudojimas tam tikrai užduočiai atlikti, parodantis, jog užduotį gali atlikti taip, kad būtų įvertintas jo pasiekimų lygis.
Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija „Dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų“ (2018)	Tai būtina sąlyga asmens asmeniniam pasitenkinimui, vystymuisi, galimybei įsidarbinimui, socialinei įtraukčiai, darnaus gyvenimo būdai, sėkmingam gyvenimui taikiose visuomenėse, gebėjimui gyventi rūpinantis sveikata bei aktyviam pilietiškumui.
N. Poderienė (2021)	Kompetencija – pasirengimas prasmingai veikti.

KOMPETENCIJA = MOKYTOJAS = MOKINYS (Šileikytė, 2018)

- Švietimo ir mokslo ministerijoje pristatytas tyrimas „Mokytojų dalykinių kompetencijų tobulinimo poreikio ir turinio analizė“, atskleidė, kad:
  - Mokytojai pripažįsta kompetencijų tobulinimo naudą, norėtų, kad kompetencijų tobulinimas skatintų jų asmeninį augimą, siekia įgyti naujų žinių, ugdymo metodų ir pan.;
  - Mokytojai išreiškia poreikius, siejamus su mokymo turiniu, forma, trukme, lektoriais, pedagogai nori įvairesnių dalykinių kompetencijų kėlimo renginių;
- The study "**Analysis of the need and content of the improvement of teachers' subject competences**" presented at the Ministry of Education and Science revealed that:
  - Teachers acknowledge the benefits of competence development. They would like the development of competences would promote their personal growth, they seek to acquire new knowledge, educational methods, etc.;
  - Teachers express needs related to teaching content, form, duration, lecturers, pedagogues want more diverse subject competence raising events;

COMPETENCE = TEACHER = STUDENT (Šileikytė, 2018)

- **Mokytojai įvardija dalykinių kompetencijų tobulinimosi ribotumus:**
  - Daugumai įvairių dalykų mokytojų sudėtinga **vertinti mokinių asmeninius pasiekimus**, įsivertinti, ugdyti vaikus, turinčius specialiųjų poreikių, taikyti informacines ir komunikacines technologijas, diferencijuoti ir individualizuoti užduotis skirtingų pasiekimų lygių mokiniams.
  - Vyraujanti kompetencijos tobulinimo sistema nepadedą stiprėti kaip savo srities profesionalui, nes, anot mokytojų, kompetencijos tobulinimas yra trumpalaikis, fragmentuotas ir kontroliuojamas.
- **Teachers have named the limitations of improving subject competences:**
  - Most teachers of various subjects find it difficult to **assess students' personal achievements**, to self-evaluate, to educate children with special needs, to apply information and communication technologies, to differentiate and individualize tasks for students of different achievement levels.
  - The prevailing system of competence development does not help to grow as a professional in one's field because, according to teachers, competence development is short-term, fragmented and controlled.

Pagrindiniai kompetencijų ugdymo aspektai

Main aspects of competence development

Mokyklai keliamas uždavinys padėti mokiniui išsiugdyti tiek bendrąsias, tiek dalykines kompetencijas. Nors bendrojo ugdymo turinys programose pateikiamas gana reglamentuotai ir išlaikoma tradicinė dalykinė sistema, akivaizdu, kad pats dalykų turinys nėra savitikslis, kad jis turi padėti mokiniams ugdytis bendrąsias kompetencijas.

Tikslaus, apibrėžto kompetencijų sąrašo nėra. Netgi tarptautiniu mastu kiekviena šalis sudaro kiek kitokią bendrųjų kompetencijų sąrašą, o mokyklos jį interpretuoja ir pritaiko savo mokiniams (R. Hipkins, 2006, Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija (2005/0221(COD)).

The task of the school is to help the student develop both general and subject competences. Although the content of general education is presented in the programs in a fairly regulated manner and the traditional subject system is maintained, it is clear that the content of the subjects itself is not an end in itself, that it must help students develop general competencies.

There is no precise, defined list of competences. Even internationally, each country creates a slightly different list of common competences, and schools interpret and adapt it to their students (R. Hipkins, 2006, Recommendation of the European Parliament and the Council (2005/0221(COD)).

Pagrindiniai kompetencijų ugdymo aspektai

Main aspects of competence development

Svarbu padėti mokiniams išmokti mokytis, įgyti asmeninę, socialinę, kultūrinę ir kitas kompetencijas, o kompetencijų pavadinimai ir jas sudarantys elementai – gebėjimai, nuostatos – išskiriami pagal tai, kas yra aktualu, svarbu mokiniams (Bendrosios programos, 2008, Metodinė medžiaga, 2010).

It is important to help students learn to learn, to acquire personal, social, cultural and other competencies, and the names of competences and their constituent elements - abilities, attitudes - are distinguished according to what is relevant and important for students (General programs, 2008, Methodological materials, 2010).

Tyrimai atskleidė, kad (XXI amžiaus kompetencijos: realybė ir būtinybė, 2022):

Researches have revealed that (21st Century Competencies: Reality and Necessity, 2022):

Kompetencijų vertinimas Assessment of competences

- Lietuvos studentai ir ugdymo įstaigų mokiniai bendrąsias ir dalykines kompetencijas laiko tiek pat svarbiomis. Ši tendencija stebima ir kitose šalyse. Tai patvirtina bendrųjų kompetencijų ugdymo reikšmę ir būtinybę ugdymo procese daugiau dėmesio skirti šiai sričiai.

Darbo rinkos pokyčiai Labor market changes

- Lietuva, kaip ir kitos šalys, restruktūrizavo daugumą darbo vietų ir užpildė dalykinių kompetencijų poreikį. Vis dėlto paaiškėjo, kad darbo vietose trūksta ir bendrųjų kompetencijų, tokių kaip kritinis mąstymas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, bendradarbiavimas, lyderystė ir pan. Ugdymo įstaigos turėtų skatinti dėstytojus daugiau dėmesio skirti mokymo metodams, padedantiems ugdyti studentų bendrąsias kompetencijas.

Bendrųjų kompetencijų svarba The importance of general competences

- Atlikus Lietuvos studentų ir profesinių įstaigų mokinių apklausą, pastebėta, kad vyresni mokiniai sąmoningesni ir kryptingai siekia įgyti bendrųjų ir dalykinių kompetencijų.

Atlikus Lietuvos studentų ir profesinių įstaigų mokinių apklausą, nustatyta, kad, besimokančiųjų nuomone, viena reikšmingiausių kompetencijų yra **streso valdymas**.

Taip pat nustatyta, kad **komandinio darbo kompetenciją** labiausiai vertina kolegijų studentai.

LAIKAS POKYČIAMS... TIME FOR A CHANGE...

- ❖ Švietimo būklės tyrimai atskleidė, kad nors kompetencijos labai dažnai nurodomos įvairių dalykų bendrosiose programose, bet minėti duomenys apie mokinių pasiekimus rodo nepakankamai veiksmingą šių kompetencijų ugdymą (Poderienė, 2021).
- ❖ Research on the state of education has revealed that although competences are very often indicated in the general programs of various subjects, the mentioned data on student achievements show insufficiently effective development of these competences (Poderienė, 2021).

LAIKAS POKYČIAMS... TIME FOR A CHANGE...

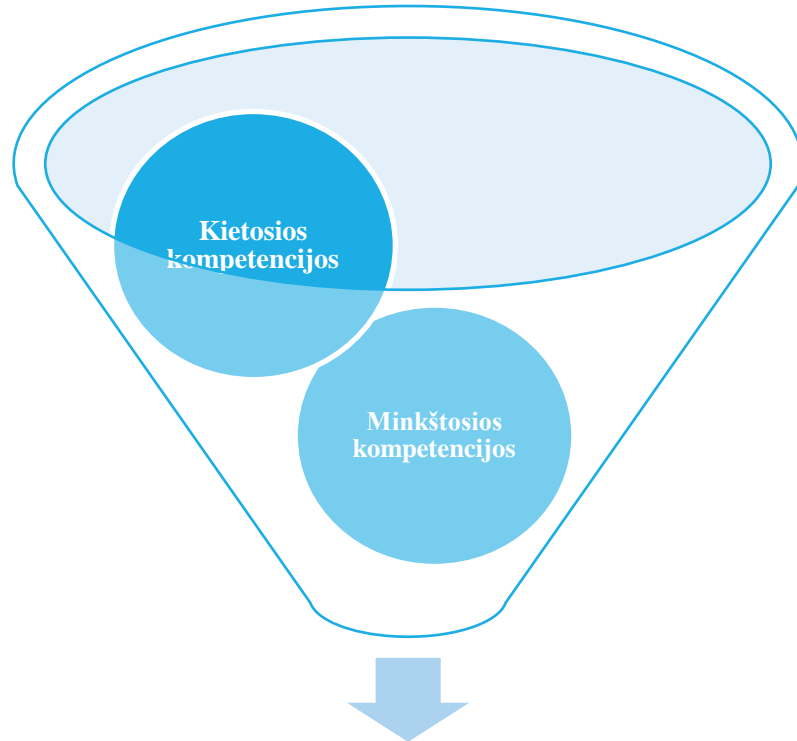
- ❖ Kompetencijomis grindžiamas požiūris remiasi prielaida, kad, sparčiai besikeičiant darbo rinkai, pereinama prie kitokio darbo, kuriame specializuotos žinios ir gebėjimai mažiau reikšmingi nei universaliosios (XXI amžiaus kompetencijos: realybė ir būtinybė, 2022).
- ❖ Competency-based approach relies on the assumption that, as the labor market changes rapidly, there is a change to a different type of work, where specialized knowledge and skills are less important than universal ones (21st Century Competences: Reality and Necessity, 2022).

❖ „**Kietosios**“ – tai dalykinės, specialiosios profesiniu požiūriu kompetencijos (žinios ir įgūdžiai, kuriuos reikia pritaikyti konkrečioje profesijoje).

❖ "**Hard**" **competences** are subject-specific, vocationally specific competencies (knowledge and skills that need to be applied in a specific profession).

❖ „**Minkštosios**“ – nedalykinės, universaliosios kompetencijos (kūrybiškumas, kritinis mąstymas, bendradarbiavimas, bendravimas, empatija, pilietiškumas ir pan.)

❖ **Soft**" - non-subject, universal competences (creativity, critical thinking, cooperation, communication, empathy, citizenship, etc.)

Kompetentingas visuomenės narys
A competent member of society

-
- ❖ **Be „minkštųjų“ kompetencijų „kietosios“ negali būti efektyvios (XXI amžiaus kompetencijos: realybė ir būtinybė, 2022).**
  - ❖ **Without "soft" competences, "hard" ones cannot be effective (21st century competences: reality and necessity, 2022).**

Bendrosios kompetencijos

Mokėjimo mokytis: savarankiškas, už savo mokymąsi atsakingas žmogus, kuris geba kelti ir pasiekti mokymosi tikslus, suvokti mokymosi visą gyvenimą svarbą.

Komunikavimo: mokantis bendrauti, gebantis keistis informacija žmogus, valdantis žodinius ir nežodinius (ženklų, kūno kalbos, garsų ir kt.) informacijos perteikimo, gavimo ir supratimo būdus.

Pažinimo: smalsus žmogus, kuriam rūpi patirti pažinimo džiaugsmą, perprasti naujus dalykus.

Socialinė: sąmoningas, atsakingas ir aktyvus bendruomenės narys, gerbian-
tis kitus asmenis, mokantis tinkamai su jais bendrauti ir bendradarbiauti.

Inicijatyvumo ir kūrybingumo: žmogus, pasitikintis savo kūrybinėmis galiomis, gebantis naujai pritaikyti turimą informaciją, kelti naujų idėjų ir jas realizuoti.

Asmeninė: orus, savimi pasitikintis, sąžiningas ir atsakingas žmogus, nebijantis susidurti su sunkumais, mokantis juos įveikti, vertinti save ir savo poelgius.

Bendrosios kompetencijos ugdomos drauge su esminėmis dalykinėmis kompetencijomis: komunikavimo gimtąja ir užsienio kalbomis, matematikos, gamtos mokslų ir technologijų, socialinių mokslų, kultūrine ir menine.

General competencies are developed together with essential subject competencies: communication in native and foreign languages, mathematics, natural sciences and technologies, social sciences, cultural and artistic.

Esminių dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąsaja

The link between essential subject and general competences

Bendrosios kompetencijos Esminės dalykinės kompetencijos	Mokėjimo mokyti	Komunikavimo	Pažinimo	Socialinė	Iniciatyvumo ir kūrybingumo	Asmeninė
Komunikavimas gimtąja ir užsienio kalbomis	→	→	→	→	→	→
Matematikos, gamtos mokslų ir technologijų	→	→	→	→	→	→
Socialinių mokslų	→	→	→	→	→	→
Kultūrinė ir meninė	↓	↓	↓	↓	↓	↓

Įgyvendinami pokyčiai: Implemented changes:

- ✓ Iš viso atnaujintos 47 programos. Nuo šių mokslo metų pradžios jau įgyvendinamos Priešmokyklinio ugdymo, Lietuvių kalbos pagal kalbos mokėjimo lygius bei Tautinės mažumos (lenkų) gimtosios kalbos ir literatūros programos.
- ✓ A total of 47 programs have been updated. Since the beginning of this academic year, programs for Preschool education, the Lithuanian language according to language proficiency levels, and the native language and literature of the National Minority (Polish) have already been implemented.
- ✓ Ugdymo turinį buvo nuspręsta atnaujinti dėl pokyčių švietime, atsižvelgta į naujausius mokslo pasiekimus, tarptautinių tyrimų ir nacionalinių pasiekimų patikrinimų rezultatus, tarptautinių organizacijų ekspertų rekomendacijas.
- ✓ It was decided to update the educational content due to changes in education, taking into account the latest scientific achievements, the results of international research and national achievement tests, recommendations of experts from international organizations.

Įgyvendinami pokyčiai: Implemented changes:

- ✓ Mokymosi turinys atnaujinamose programose pateikiamas išskiriant privalomą dalyko turinį (apie 70 procentų) ir pasirenkamą turinį (apie 30 procentų), kurį pasirenka mokytojas atsižvelgdamas į mokinių galimybes ir derindamas su kitais mokytojais. Šios proporcijos dydis gali skirtis priklausomai nuo ugdymo pakopos, dalyko logikos, tikslų, mokymo tradicijos.
- ✓ The learning content in the updated programs is presented by distinguishing between compulsory subject content (about 70 percent) and optional content (about 30 percent), which is chosen by the teacher based on the students' abilities and in coordination with other teachers. The size of this proportion may vary depending on the level of education, subject logic, goals, and teaching tradition.
- ✓ Atnaujintos programos nuo kitų mokslo metų bus pradėtos diegti 1, 3, 5, 7, 9 klasėse ir III gimnazijos, o likusiose klasėse – nuo 2024 m. (NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA).
- ✓ The updated programs will be implemented in 1st, 3rd, 5th, 7th, 9th grades and III gymnasium from the next academic year, and in the remaining grades from 2024. (NATIONAL EDUCATION AGENCY).

Kompetencijų ugdymas – tęstinis procesas

(Statauskienė, 2022)

Development of competences is a continuous process

(Statauskienė, 2022)

- **Kompetencijų ugdymui(si) reikia ilgesnio laiko** (tarpiniai momentiniai vertinimai turi būti orientuoti į kokybinį grįžtamąjį ryšį, vengiant skaitinės vertinimo išraiškos)
- **Competence development requires longer time** (intermediate momentary assessments should be focused on qualitative feedback, avoiding numerical expression of assessment)
- **Kompetencijos skleidžiasi per veiklą** (skirtingi vertinimo metodai).
- **Competences are spread through activities** (different assessment methods).

Kompetencijų ugdymas – tęstinis procesas (Statauskienė, 2022)

Development of competences is a continuous process
(Statauskienė, 2022)

- **Vienas iš kompetencijos dėmenų yra vertybinės nuostatos** (padeda matyti ar vertybės įsisąmonintos ar tik deklaruojamos).
- **One of the dimensions of competence is value attitudes** (it helps to see whether values are realized or only declared).
- **Mokantis klaidos yra neišvengiamos**, todėl svarbu kurti tokią ugdymo(si) aplinką, kur klaidos vertinamos kaip postūmis mokytis, įveikti sunkumus, ugdyti atkaklumą ir atsparumą.
- **Mistakes are inevitable when learning**, so it is important to create an educational environment where mistakes are seen as an impetus to learn, overcome difficulties, develop perseverance and resilience.

Kas svarbu ugdant kompetencijas? What is important in developing competences?

Siekiant padėti mokiniams išsiugdyti kompetencijas svarbu:

What is important in developing competencies?

- įtraukti mokinį į aktyvų, sąmoningą mokymąsi;
- involve students in active, conscious learning;
- planuoti mokymosi, o ne tik mokymo procesą;
- plan the learning process, not just the teaching;
- individualizuoti ir diferencijuoti mokymą(- si);
- individualize and differentiate teaching/learning;
- taikyti mokytis padedantį vertinimą;
- apply assessment that supports learning;

Kas svarbu ugdant kompetencijas?

What is important in developing competences?

Siekiant padėti mokiniams išsiugdyti kompetencijas svarbu:

What is important in developing competencies?

- išnaudoti IKT galimybes visiems dalykams mokyti(- s);
- use ICT opportunities to teach all subjects;
- sukurti mokymąsi skatinančią aplinką;
- create a learning environment;
- įtraukti tėvus/teisėtus globėjus į ugdymo procesą.
- involve parents in the educational process.

Naudota literatūra: Literature

---

1. Atnaujintos bendrosios programos. Prieiga per internetą: <https://www.emokykla.lt/bendrasis/bendrosios-programos/atnaujintos-bendrosios-programos>.
2. ES Tarybos rekomendacija Nr. 2018/C 189/01 „Dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų“, 2018.
3. Hipkins, R. 2006, Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija (2005/0221(COD)).
4. Kompetencijų ugdymas. Prieiga per internetą: <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/pagrindinis/pagrindiniai-kompetenciju-ugdymo-aspektai/siuolaikinio-ugdymo-tikslas-asmens-kompetencijos/bendrosios-ir-esmines-dalykines-kompetencijos/>.
5. Kompetencijos Dorinio ugdymo Bendrųjų programų projektuose (2021). Prieiga per internetą: https://www.mokykla2030.lt/wp-content/uploads/2021/04/Kompetencijos-Dorinio-ugdymo-srities-BP-projektuose_-pristatymas-SC-2021-04-13-_end.pdf.
6. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2011). Valstybės žinios, Nr. 38-1804.
7. Poderienė N. (2021). KOMPETENCIJOS ATNAUJINAMOSE BENDROSIOSE PROGRAMOSE. https://www.mokykla2030.lt/wp-content/uploads/2021/01/Kompetencijos-BP_Ivadas.pdf.
8. Srėbaliūtė- Kliminskė, I. Mokyklos supervalios: atrasti ir įveiklinti.
9. Šileikytė D. (2018). Kokių dalykinių kompetencijų trūksta mokytojams? Prieiga per internetą: <https://www.svietimonaujienos.lt/kokiu-dalykiniu-kompetenciju-truksta-mokytojams/>.

AČIŪ UŽ DĒMESĪ!
THANK YOU FOR YOUR ATTENTION!

Tarptautinė mokytojų ir mokinių konferencija

„MOKINIO KOMPETENCIJŲ UGDYMAS: PATIRTYS IR IŠŠŪKIAI“

„Kompetencijos samprata ir reikšmė ugdymo potekstejė“

Pranešimą parengė:
Vitalija Čėsniėnė
vyr. etikos mokytoja

ŠIAULIŲ SPORTO
GIMNAZIJA

2022-11-14

Šiaulių miesto savivaldybės
Švietimo centras